

Sisäisen turvallisuuden strategiahanke

Miltä turvallisuusympäristömme tulevaisuus näyttää?

Kimmo Himberg, projektijohtaja

Valtakunnallinen turvallisuusseminaari, 25.1.2017

Sisäinen turvallisuus

Sellainen yhteiskunnan tila, jossa jokainen voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista tai suomalaisen yhteiskunnan tai kansainvälistyvän maailman ilmiöistä ja muutoksista johtuvaa aiheellista pelkoa ja turvattomuutta.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (2010)

Ratkaisujen Suomi - Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015

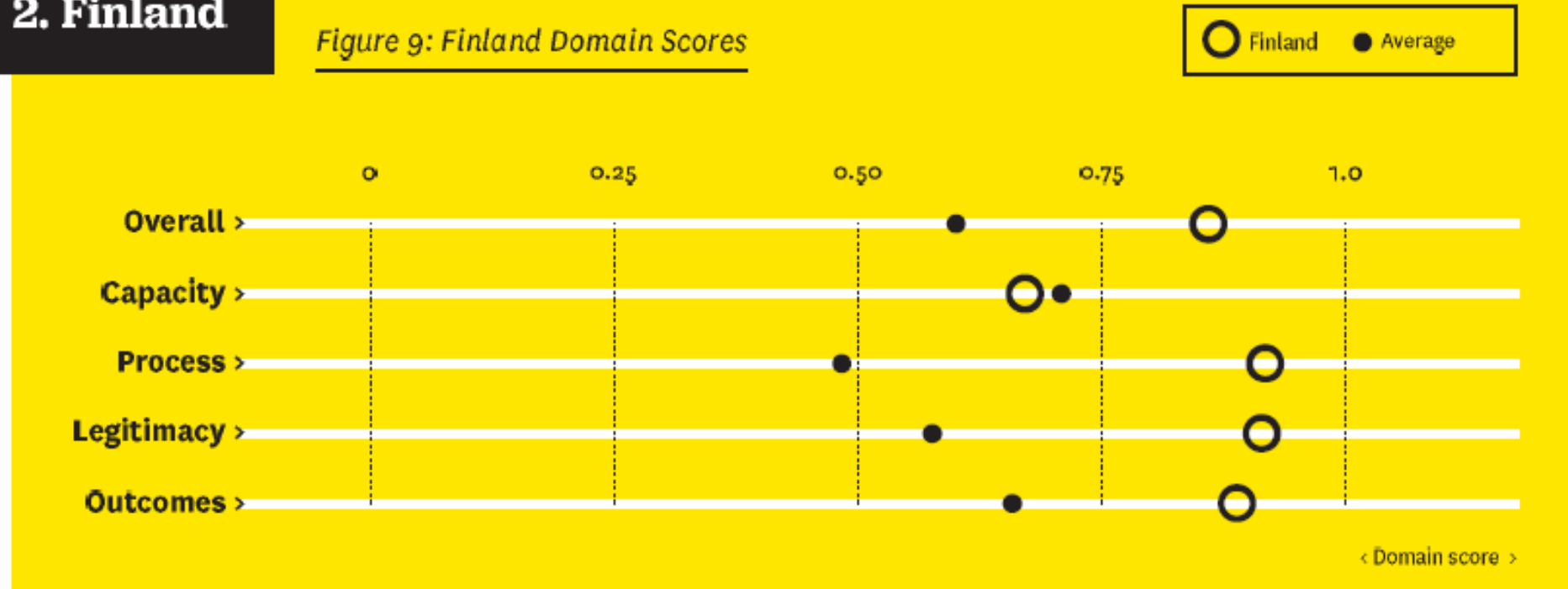
- **Suomi on maailman turvallisim maa asua, yrittää ja tehdä työtä.**
- Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut sekä viranomaisten toimintakyky turvataan koko maassa.
- *Hallitus laatii vuoden 2016 toukokuun loppuun mennessä selonteon sisäisen turvallisuuden tilasta. Selonteossa määritellään sisäisen turvallisuuden seurantaan soveltuvat tavoitteet ja mittarit sekä arvioidaan poliisin tehtävät ja toiminnan tavoitteet.*

Hieman nykytilanteesta

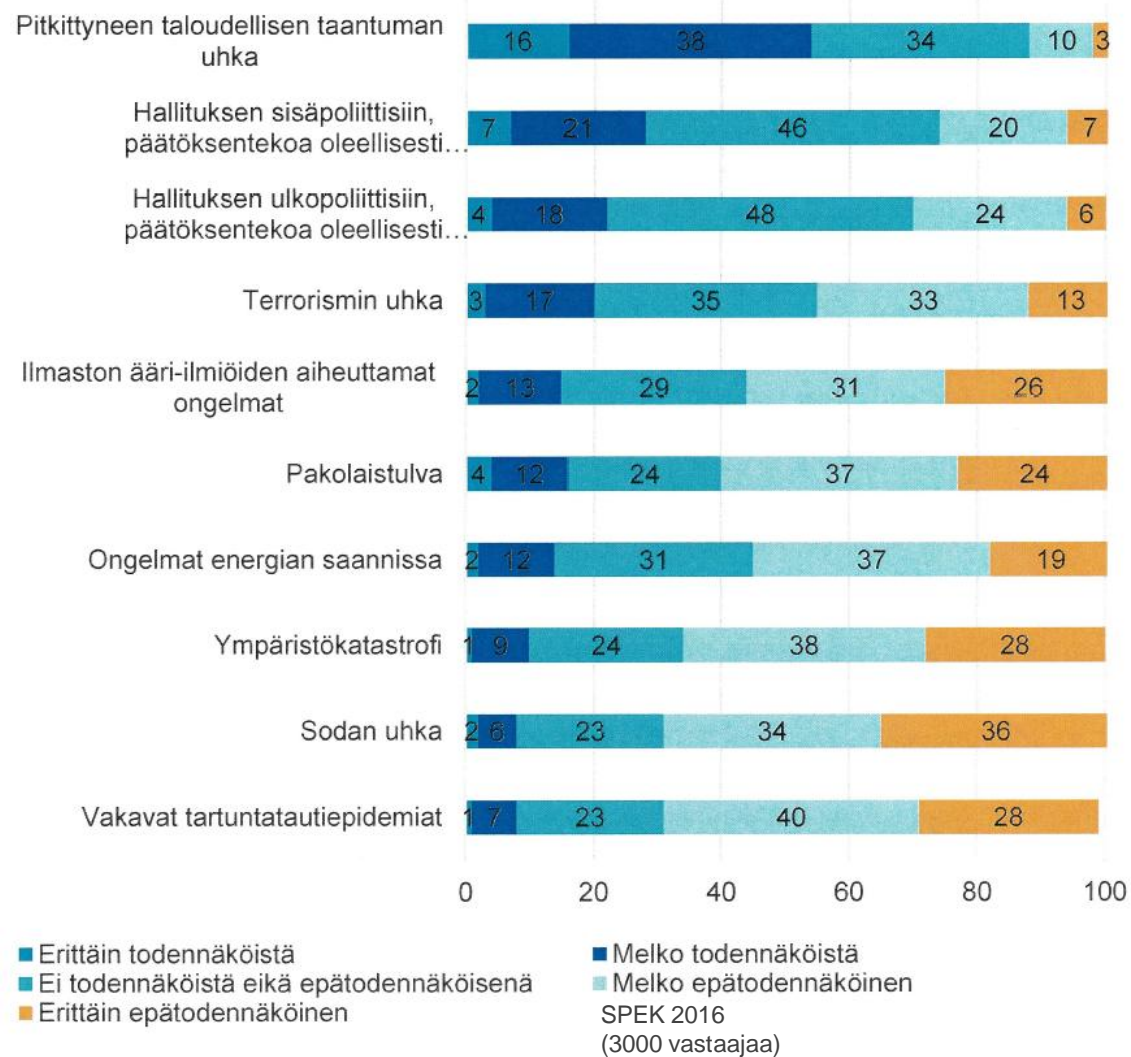
Suomen sijoitus nyt: WISP Index 2016

2. Finland

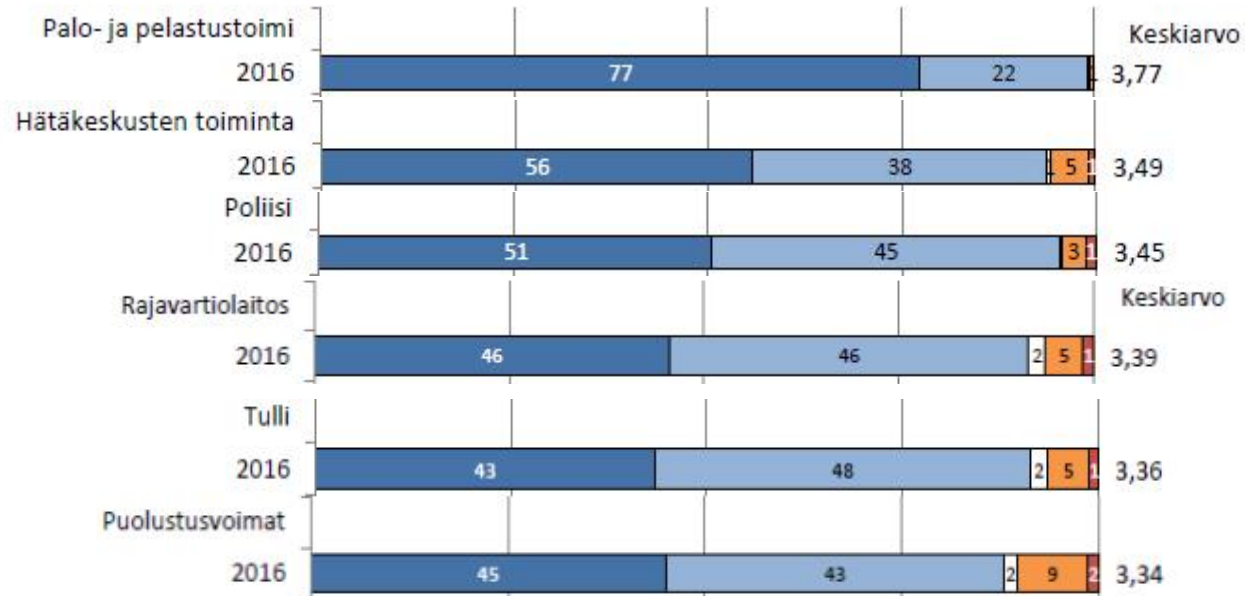
Figure 9: Finland Domain Scores

Turvallisuuden kokemus: erilaisten uhkien toteutumisen todennäköisyys seuraavien kolmen vuoden aikana

Suomalaiset luottavat viranomaisiin

- kansainvälisten vertailututkimusten mukaan luottamus on Suomessa korkea
- luottamus poliisiin on säilynyt suunnilleen samana vuodesta 2010, ja luottamus muihin turvallisuusviranomaisiin on jonkin verran lisääntynyt

Sisäisen turvallisuuden mittalukuja (2015)

häät ilmoituksia hätäkeskuksiin yht.	3 700 000
- näistä hätäpuheluista	2 800 000*
- joista tehtävinä välitettiin	1 800 000
joista poliisille	51 %
terveystoimelle	42 %
pelastustoimelle	6 %
ilmoitettuja rikoksia yht.	804 000
- näistä RL-rikoksia	337 000

*) keskimäärin 5,3 puhelua/min

Päihteet väkivallan ja onnettomuuksien taustalla

Alkoholinkulutus

1970

2015

4,5 l/h/v

8,5 l/h/v

- Joka kolmas koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuollut on päihtynyt
- 70 % tulipaloissa kuolleista on päihtyneitä
- 50 % hukkuneista on päihtyneitä
- Rattijuopot aiheuttavat joka kolmannen liikennekuoleman
- Henkirikoksen tekijöistä ja uhreista 70 % on päihtyneitä
- Pahoinpitelijöistä 64 % on päihtyneitä

Strategiahanke ja sen tausta

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta 19.5.2016

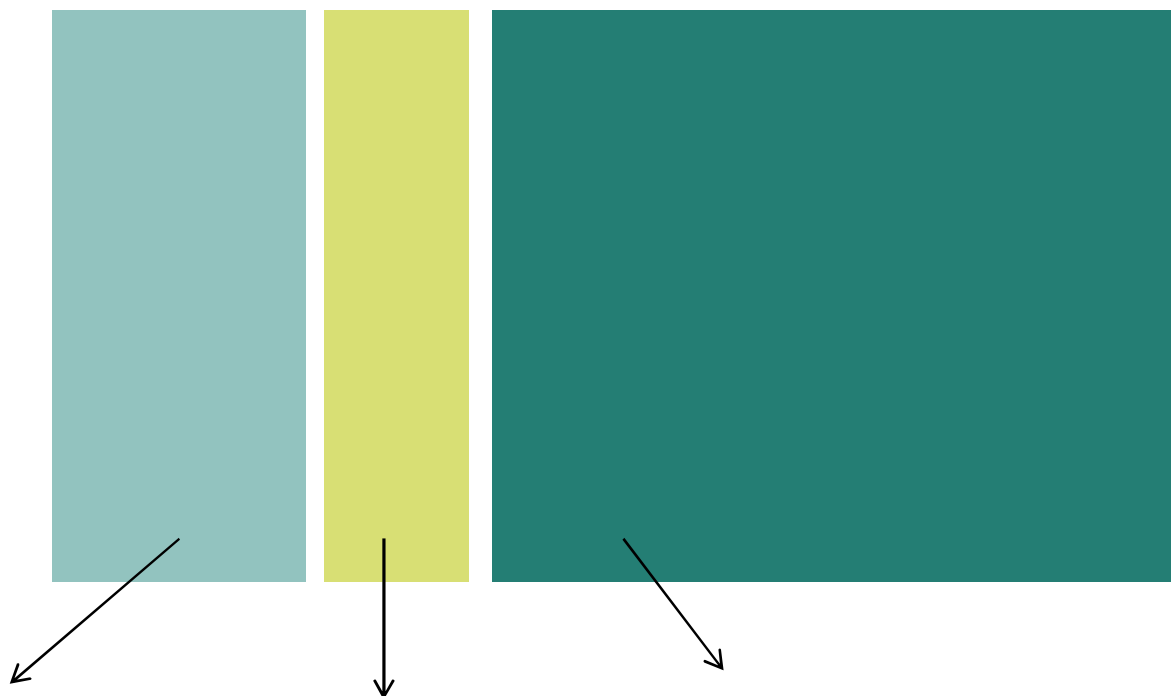
- "Sipilän hallitusohjelmassa on tunnistettu *voimakas toimintaympäristön muutos*, jossa sisäinen ja ulkoinen turvallisuus limittyvät vahvemmin toisiinsa. Sisäisen turvallisuuden *supistuvat resurssit ovat ristiriidassa turvallisuusviranomaisten lisääntyvien ja monimutkaistuvien tehtävien, kansalaisten odotusten sekä toimintaympäristön nopean muutoksen kanssa.*"
- "*Sisäinen turvallisuus ei ole vain operatiivisten viranomaisten toimintaa.* Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat keskeisesti muun muassa syrjäytyminen, tuloerot, työllisyystilanne, alkoholi- ja päihdepolitiikka, taloustilanne ja yhdenvertaisuus."

Strategiahankkeen asettamispäätös (23.8.2016)

- *"Hankkeen tehtävänä on valmistella sisäisen turvallisuuden strategia [...] perustuen laajaan turvallisuusnäkökulmaan."*
- *"Tulevaisuuden sisäinen turvallisuus edellyttää syvää ja sitoutunutta yhteistyötä niin eri viranomaisten kuin kansalaisjärjestöjen, lähiyhteisöjen, elinkeinoelämän ja lukuisten muiden toimijoiden kesken."*
- *"Varsinaisen sisäisen turvallisuuden strategian lisäksi hanke tuottaa strategisen toimenpideohjelman, joka jakaantuu ratkaisukeskeisiin kokonaisuuksiin."*

Strategiakokonaisuuden rakenne

- hankkeen ohjausryhmän hyväksymä 13.9.2016

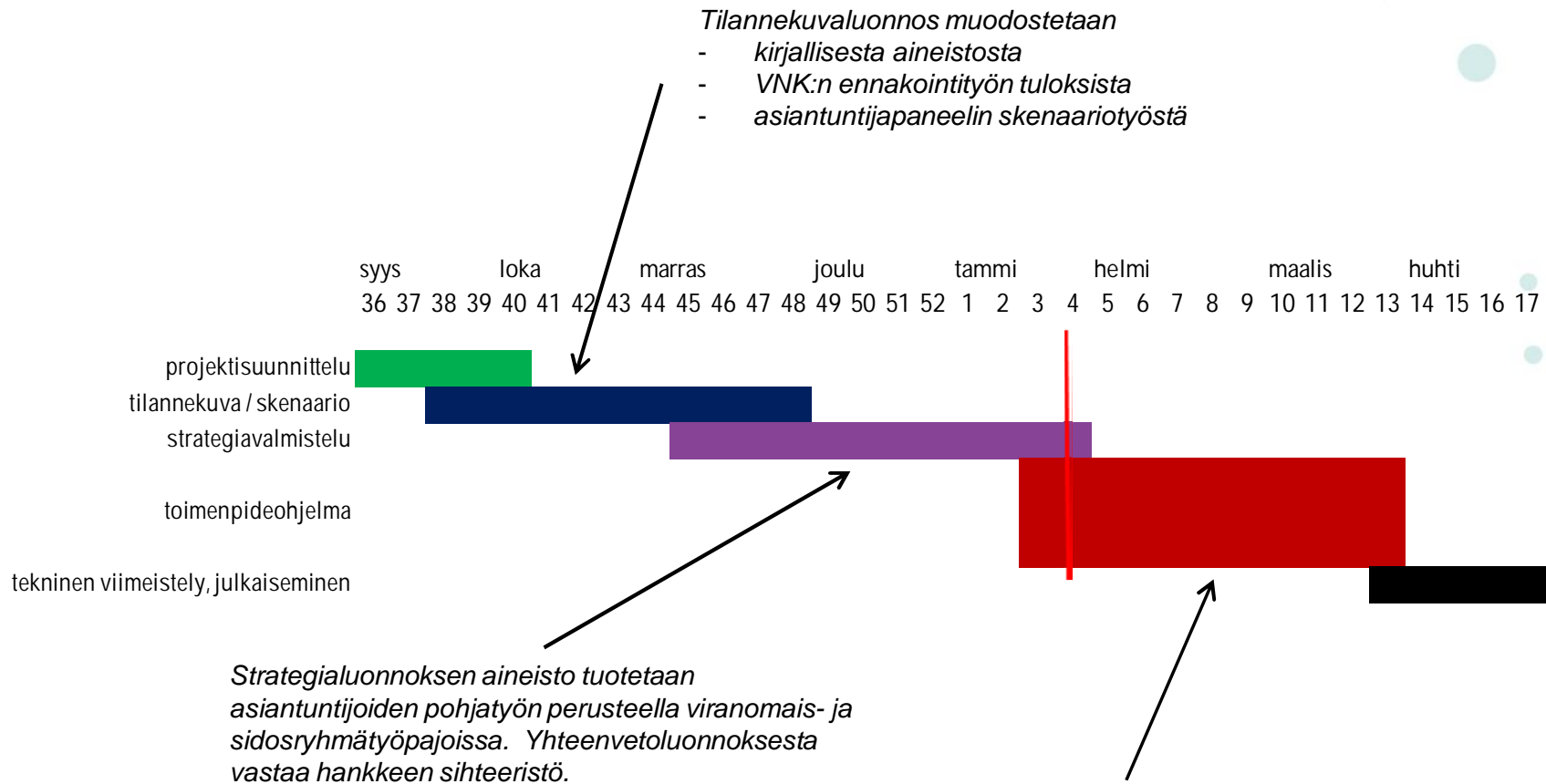
Tilannekuva:
Strategian pohjana olevan
ennakointityön yhteenveto

Strategia:
Kompakti linjaus eri
toimijoiden osallistumi-
sesta sisäisen turvalli-
suuden ylläpitoon

Toimenpideohjelma:
Yksityiskohtainen, teemoitettu
suunnitelma erit. viranomais-
toimijoiden ratkaisuista strategian
toimeenpanemiseksi

Hanketyö prosessina

- hankkeen ohjausryhmän hyväksymä 13.9.2016

Toimenpideohjelmaluonnos tuotetaan teemoittain strategiavalmistelu loppuvaiheessa asetettavissa asiantuntijaryhmissä

Toimintaympäristömuutosten ennakointia

Suomen sisäisen turvallisuuden kehityshaasteet

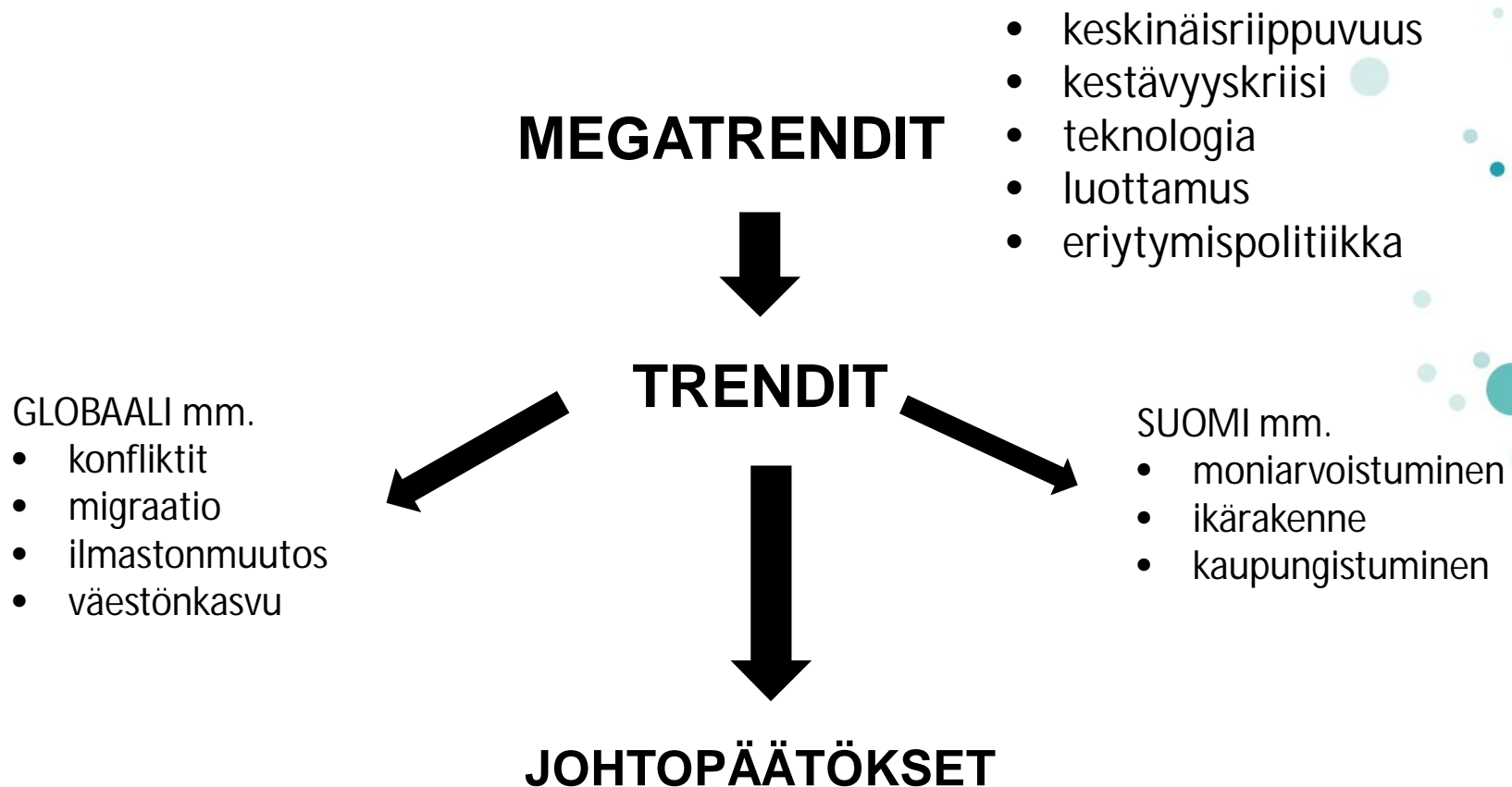
- *toimintaympäristön yleinen kompleksisuus lisääntyy, ennustettavuus vaikeutuu*
- *henkisen ilmapiirin muutos*
- *taloudellinen epävarmuus, hyvinvointivaltion tulevaisuus*
- *polarisaatiokehitys jatkuu: ikääntyminen, kaupungistuminen, syrjäytyminen jne.*
- *monikulttuuristuminen oheisvaikutuksineen*
- *teknologinen kehitys; digitalisaatio, automaatio, robotisaatio*
- *turvallisuuspoliittiseen toimintaympäristöön liittyvät haasteet ja rajat ylittävät uhat*
- *kestävän kehityksen haasteet*

Ennakointityön lähestymistapa

- hankkeen ohjausryhmän hyväksymä 26.10.2016

- trendiperusteinen, ei uhkaperusteinen
- painotus varautumisessa yhteiskunnallisiin muutoksiin, ei nimettyihin uhkiin
- painotus juurisyiden tunnistamisessa ja proaktiivisuudessa
- STEEP-malli (*societal, technological, ecological, economical, political*)

Ennakointiosan rakenne

Trendit - globaalit ja kotoperäiset

YHTEISKUNNALLINEN KEHITYS

Arvojen ja asenteiden muutos

- moniarvoistuminen
- alueellinen eriytyminen
- sukupolvierot, auktoriteettimuutos
- demokratian kriisi
- globaalien arvorakennelmien murros

Eriarvoistuminen, polarisoituminen, syrjäytyminen

- taloudellinen
- sosiaalinen
- teknologinen

Muuttoliike

- kaupungistuminen
- maahanmuutto

Yhteiskunnan vakaus

TEKNOLOGINEN KEHITYS

- digitalisaatio, automaatio, robotisaatio
- kyberturvallisuus
- teknologian etiikka

TALOUDELLINEN KEHITYS

- Suomi EU:n finanssipolitiikan osana
- Suomen elinkeinoelämän ja viennin tulevaisuus
- kestävyysvaje

EKOLOGINEN KEHITYS

- väestönkasvu oheisvaikutuksineen
- luonnonvarojen ehtyminen
- ilmastonmuutos

POLIITTINEN KEHITYS

Globaali turvallisuuspoliittinen kehitys

EU:n kehitys

Venäjän kehitys

Afrikan kehitys

Globaali riskiyhteiskunta

- hybridivaikuttaminen, ääriliikkeet, ekstremismi/ terrorismi)

Julkishallinnon kehitys

- hallinnon rakenteellinen kehitys
- julkisen talouden tulevaisuus

Uusi turvallisuus

Strategian ennakointiosuus - johtopäätökset

1. *Suomen sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö* on aiempaa monimutkaisempi, ja siihen vaikuttavat myös maamme ulkopuoliset tekijät. Turvallisuusympäristön muutokset voivat olla erittäin nopeita. Täsmällisten ennusteiden laatiminen edes verraten lyhyellä aikavälillä ei ole mahdollista.
2. *Suomen keskeisin sisäisen turvallisuuden haaste* on laajeneva, monimuotoinen syrjäytyminen. Se lisää yhteiskunnallisten häiriöiden riskiä ja määrittelee suurelta osin turvallisuusviranomaisten tuottaman reaktiivisen palvelun tarpeen. Radikalisoituminen ja ääriliikkeiden voimistuminen ovat syrjäytymisen äärimmäisiä seurauksia.
3. *Suomen talouden tulevaisuuteen* jatkuva taantuma asettaa julkisen hallinnon rakenteille ja palveluille kovan uudistumispaineen, jolla on turvallisuusheijastuksia. Maamme korkea koulutus-, turvallisuus- ja teknologinen taso on merkittävä kansainvälinen kilpailutekijä. Korkean teknologian turvallisuus on erityinen voimavara- ja osaamishaaste.
4. *Suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyky* perustuu järjestelmien kykyyn toimia häiriötilanteissa ja niihin varautumisessa, sekä yksilöiden henkiseen kestävyYTEEN. Ulkopuolelta tapahtuva mielipidevaikuttaminen yleistyy ja pyrkii vaikuttamaan myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Ratkaisuja kaivataan (I)

Taloudellinen hyvinvointi polarisoituu. Eriarvoistuminen niin yhteiskunnallisista kuin teknologisista syistä on vaarassa syventyä. Syrjäytymisuhan piirissä olevien nuorten aikuisten osuus on kasvamassa.

Väestön keski-ikä nousee Suomessa EU-maista nopeimmin. Väestön ikääntyminen ei tapahdu tasaisesti kautta maan. Harvaan asuttujen alueiden väestö vanhenee.

Ratkaisuja kaivataan (II)

Sukupolvien väliset erot elämäntavoissa kasvavat. Auktoriteettien rooli muuttuu ja valta jakautuu uudella tavalla. Ihmisten identifioituminen suomalaiseen kansalaisyhteiskuntaan vähenee. Suomessa 40 prosenttia kansalaisista ilmoittaa olevansa tyytymätön demokratian toimivuuteen.

Ratkaisuja kaivataan (III)

Maahanmuutto jatkuu, ja on Suomelle voimavarakysymys. Maahanmuuton laajuus on vaikeasti ennakoitavissa. Sen on pysyttävä hallittuna.

Muuttoliike muokkaa kulttuureja. Ihmisyhteisöt monimuotoistuvat, mutta samalla ilmenee epäluuloja, muukalaisvihamielisyyttä ja kotoutumisongelmia.

Ratkaisuja kaivataan (IV)

Teknologinen kehitys jatkuu, ja sen nopeus vaikuttaa kiihtyvän. Teknologinen kehitys tuottaa myös syrjäytymistä. Kybertoimintaympäristöstä tulee yhä keskeisempi osa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.

Tekninen infrastruktuuri, tietoverkot ja -järjestelmät kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Samalla kun teknologiaa hyödynnetään yhä laajemmin, myös luonnononnettomuuksista ja tahallisuudesta johtuva riski kasvaa.

Digitalisaatio ja sosiaalinen media muuttavat median tapoja tehdä journalismia. Ne mahdollistavat sekä tietoisuuden kasvun ja rakentavan keskustelun että vastakkainasettelujen lietsomisen.

Ratkaisuja kaivataan (V)

Suomi kuuluu globalisaation voittajiin, mutta hyvinvointivaltion ylläpitäminen pitkään jatkuvassa taloudellisessa taantumassa on merkittävä haaste. Suomen kilpailukyky on heikentynyt jo useiden vuosien ajan. Huoltosuhte heikkenee, työikäisen väestön määrä kääntyi laskuun vuonna 2009 ja työttömyys pysyttelee korkeana. Suomen talous ei ratkaisevasti kohene lähivuosina. Julkisen talouden supistamista ja rakenteellisia uudistuksia pidetään yleisesti välttämättöminä. Muutoksilla on välillisesti huomattava vaikutus mielialoihin.

Ratkaisuja kaivataan (VI)

Kansalliset intressit ja perinteinen voimapolitiikan retoriikka ovat palanneet. Kansainvälisten instituutioiden toimintakyky näyttää jäävän odotuksiin nähden rajalliseksi.

Venäjä tekee EU-maissa informaatio-operaatioita ja pyrkii vaikuttamaan mielipiteeseen yhteiskunnan eri tasoilla.

Ratkaisuja kaivataan (VII)

Euroopan unionin on tulevina vuosina ratkaistava useita suuria kysymyksiä. Ne liittyvät muun muassa maahanmuuttoon, unionin yhtenäisyyteen ristiriitojen syvetessä, hitaaseen talouskasvuun ja euroalueen vakauteen. Eräiden unionin jäsenvaltioiden sisäisestä kehityksestä nousee hajauttavia voimia. Erityisesti EU:n kriisimaissa luottamus poliittisiin instituutioihin on romahtanut ja erilaiset populistiset ja nationalistiset liikkeet ovat voimistuneet.

Ratkaisuja kaivataan (VIII)

Terroristijärjestöt ja verkostot hakevat voimansa äärimmäisyysideologioista, ja kasvavat oloissa, joita leimaa syrjäytyminen, työttömyys ja tulevaisuuden näkymien puute, heikko tai romahtanut hallinto ja perusvapauksia ja ihmisoikeuksia kunnioittavan turvallisuuskoneiston puute, väkivalta ja eriarvoisuus.

Strategiavalmistelun edistyminen

vaikeasti ennakoitava
toimintaympäristö

monimuotoinen ja
laajeneva syrjäytyminen

uudistuspaine vs.
korkea teknologinen ja
turvallisuustaso

yhteiskunnan ja yksilön
resilienssi

yleinen järjestys ja
riskeihin vastaaminen

turvallinen arki

työ, osaaminen ja
infrastrukturi

*...hyvä elämä,
turvallinen arki...*

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Kiitos

kimmo.himberg@intermin.fi